

Українська мова

Відповіді до завдань

11 клас

I. Лінгвістична робітня (21 бал)

1. Поясніть відмінність між наведеними паронімами (2 бали)

Чисельний - численний

Чисельний – стосується числа, пов'язаний із числом, записаний числом.

Численний – складається з великої кількості чогось.

2. Доберіть українські відповідники до іншомовних слів (5 балів)

Абітурієнт – вступник

Адаптувати – пристосувати

Нюанс – відтінок

Менеджмент – управління

Фундатор – засновник

3. Доберіть 4 фразеологізми до лексеми “мовчати” (4 бали)

Води в рот набрати

Ні пари з уст

Проковтнути язика

Тримати язика за зубами

(інші за значенням)

4. Запишіть речення, виправляючи помилки (10 балів)

Чарльз Беббідж рахував своїм обов'язком винайти метод, при допомозі якого математичні таблиці можуть обчислюватися механічно. - Чарльз Беббідж **уважав** своїм обов'язком винайти метод, **за допомогою** якого математичні таблиці можуть обчислюватися механічно.

Діючий закон передбачає надання юридичної допомоги фізичним особам, консультування по правовим питанням. - **Чинний** закон передбачає надання юридичної допомоги фізичним особам, консультування **з правових питань**.

Дарвін прийшов до висновку, що в природніх умовах діє чинник, який скеровує еволюцію організмів. - Дарвін **дійшов висновку/зробив висновок**, що в **природних** умовах діє чинник, який скеровує еволюцію організмів.

Основна функція дізнання – проведення невідкладних слідчих дій по виявленню ознак злочину та осіб, вчинивших його. - Основна функція дізнання – проведення невідкладних слідчих дій **із виявлення** ознак злочину та осіб, **що вчинили** його.

Скориставшись зовнішньополітичними складнощами Київської держави, візантійцями було порушено основні положення договору Олега з греками. - Скориставшись зовнішньополітичними **проблемами** Київської держави, **візантійці порушили** основні положення договору Олега з греками.

II. Мовознавчий бліц. Тести (5 балів)

Виберіть один правильний варіант (за кожен правильну відповідь – 1 бал)

1. У якому рядку всі прийменникові конструкції правильні

г) колеги по роботі, працювати по вісім годин на добу, наказ по гімназії, черговий по школі

2. У якому рядку допущено помилки у правописі складних слів

г) преміумклас, західно-український, топ-менеджер, фізико-математичний

3. У якому рядку у всіх словах можливий подвійний правопис закінчень -а/-у

б) рахунок, термін, апарат, листопада, акт;

4. У якому рядку всі прикметники написано правильно

д) черкаський, збаразький, боягузький, компостний, калькуттський

5. У якому рядку форми кличного відмінка утворено неправильно

в) Євгеніє Яковичу, Павле Михайловичу, Ілле Євгеновичу, Вадиме Леонідовичу, Михайле Олексійовичу

III. Синтаксичний ринг (12 балів)

Виконайте повний синтаксичний розбір речення (підкресліть члени речення, побудуйте структурну схему, дайте загальну характеристику всій конструкції й компонентам як формально простим реченням), надпишіть частини мови.

Подивившись в таку пору на небо мальоване, закидане по самі віңця лебединими хмарами, крізь які пробивається голубінь, поглянеш на землю милу, свіжо-свіжо завіяну м'яким, із сонячною росою снігом, що подзвонює першими блакитними струмками, — і не знаєш, де починається і закінчується білий нерозвитий всесвіт і де ти знаходишся в ньому (за М. Стельмахом).

1. Тип конструкції – складна синтаксична конструкція з усіма видами синтаксичного зв'язку.

2. Провідний зв'язок – сурядний: конструкція побудована за схемою складносурядного речення, єднального, з відтінком наслідку (тому ставиться тире), засіб зв'язку між компонентами – сурядний єднальний сполучник **і**.

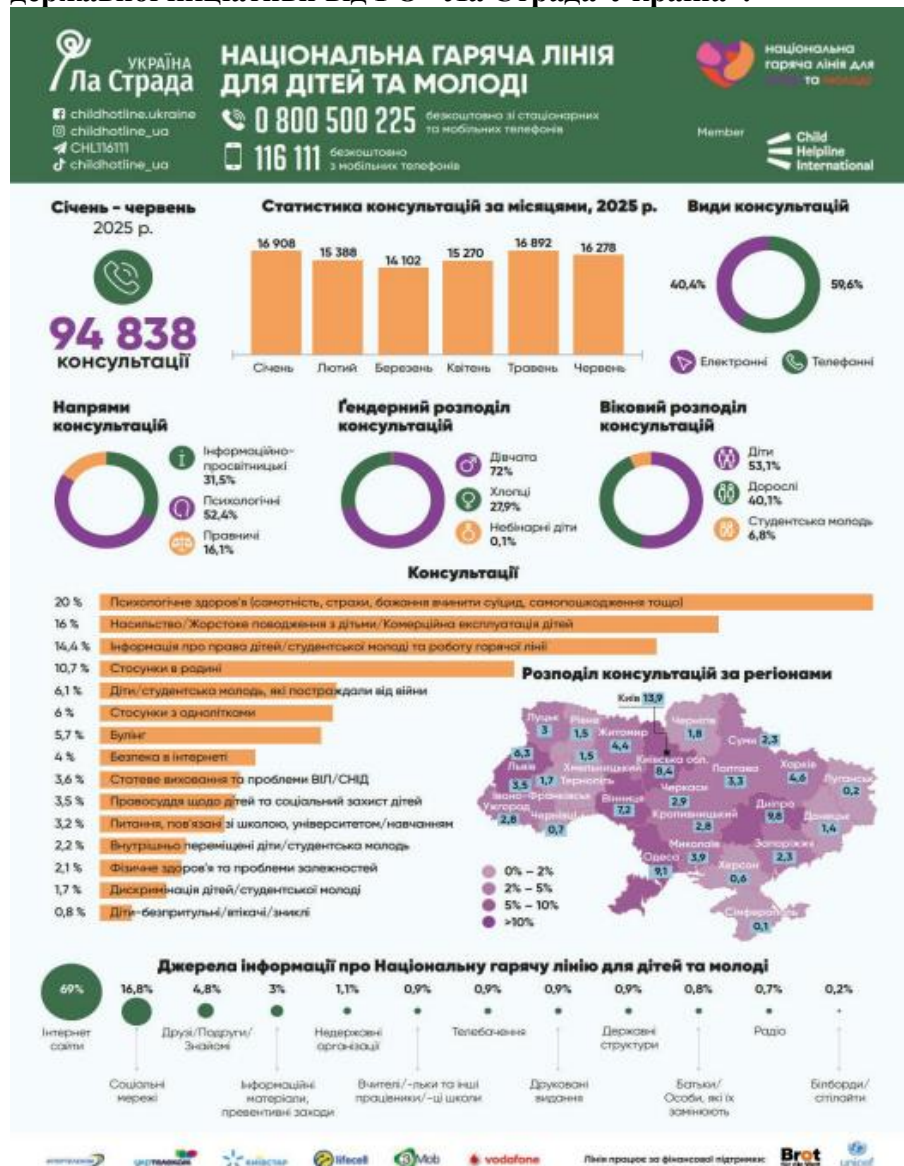
3. Перший компонент конструкції складається із двох однорідних частин, пов'язаних безсполучниковим зв'язком, між частинами відношення послідовності подій. Кожна із частин – складнопідрядне речення: збіг двох рівнів членування, логіко-синтаксичного і структурного, спричиняє комбінований розділовий знак «кома й тире» (, –). Кома позначає кінець підрядної частини, а тире – початок другого сурядного компонента конструкції.

4. Другий компонент конструкції – це багатокomпонентне складнопідрядне речення з однорідною супідрядністю, супідрядні пов'язані єднальним сполучником **і** (до того ж, повторюється сполучний засіб – підрядний **де**).

5. 1 → 2 – складнопідрядне речення, підрядна частина (означальне речення) стосується іменника **хмарами** (якими?), засіб зв'язку підрядної з головною – сполучне слово у прийменниково-відмінковій формі **крізь які**.
6. 3 → 4 – складнопідрядне речення, тотожне попередньому, підрядна частина стосується іменника **снігом** (яким?), засіб зв'язку підрядної частини з головною – сполучне слово **що** (підмет підрядної частини).
7. 5 → 6 – складнопідрядне речення, підрядна частина (з'ясувальне речення) стосується дієслова **не знаєш** (чого?), засіб зв'язку – питальне слово **де**.
8. 5 → 7 – складнопідрядне речення, підрядна частина (з'ясувальне речення) стосується дієслова **не знаєш** (чого?), засіб зв'язку – питальне слово **де**.

IV. Критичний вимір (12 балів).

Складіть діалог (16–18 реплік) відповідно до змісту інфографіки, якщо учасники діалогу – люди різних поколінь, а мета – переконати в доцільності представленої державної ініціативи від ГО “Ла Страда-Україна”.

Українська література

V. Творче завдання. Напишіть твір на запропоновану тему (обсяг: 2,5–3 сторінки) (24 бали).

Митець і епоха: віддзеркалення долі письменників “розстріляного відродження” у їхніх творах.

VI. Теоретичне завдання (6 балів).

Із погляду теоретика літератури розкрийте особливості жанрів усмішки та фейлетону. Вкажіть, хто з українських письменників використовував ці форми.

Орієнтовний варіант відповіді (на основі розділів із підручників для 11 класу).

У 1921 р. під псевдонімом Остап Вишня була надрукована усмішка «Чудака, їйбогу!». Так в літературу входить Павло Губенко. Як письменник-гуморист він швидко стає популярним, його твори друкують багато газет і журналів в Україні. Пише нариси, фейлетони, створює новий жанр гумористичної прози – усмішку.

Усмішка – різновид фейлетону та гуморески. Своєрідність жанру усмішки – в поєднанні побутових замальовок із частими авторськими відступами, в лаконізмі й дотепності, які поєднані з доброзичливим тоном оповіді. Новому жанру Остап Вишня дав таке жартівливе означення: «Мені нове життя усміхається, і я йому усміхаюся! Через те й усмішки».

Остап Вишня активно розвивав жанрові різновиди усмішки: усмішка-пародія, усмішка-жарт, усмішка-нарис, усмішка-мініатюра, усмішка-реп'яшок тощо. Відомі такі тематичні цикли усмішок Остапа Вишні, як мисливські, київські, кримські, сільські, закордонні та ін.

Вершиною розвитку жанру вважаються «Мисливські усмішки», які Максим Рильський назвав «ліричною поезією в прозі».

Фейлетон – невеликий літературно-публіцистичний твір викривального, сатиричного характеру на злободенну тему. Історія українського фейлетону пов'язана з іменами Івана Франка, Володимира Самійленка, Остапа Вишні.

VII. Установіть відповідність (8 балів).

- 1 “Я (Романтика)” Миколи Хвильового – В Доктор Тагабат, Андрюша, дегенерат
- 2 “Місто”В. Підмогильного – Б Шість прикмет має людина: трьома подібна вона на тварину, а трьома на янгола. (Талмуд. Трактат Авот)
- 3 “Моя автобіографія” Остап Вишні – Д “А взагалі батьки були нічого собі люди. Підходящі. За двадцять чотири роки спільного їхнього життя, як тоді казали, послав їм Господь усього тільки сімнадцятеро дітей, бо вміли вони молитися Милосердному”.
- 4 “Майстер корабля” Ю.Яновського – Г То-Ма-Кі, Професор, Сев.

1 Осте сте

– Г Михайль Семенко

бі бо

бу

візники – люди

трамваї – люди

автомобілібілі

бігорух рухобіги

рухливобіги

berceus кару

селі

2 Ви знаєте, як липа шелестить — В Павло Тичина
у місячні весняні ночі?

Кохана спить, кохана спить,
Піди збуди, цілуй їй очі.
Кохана спить...

Ви чули ж бо: так липа шелестить.

3 У теплі дні збирання винограду — Б Максим Рильський

Її він стрів. На мулах нешвидких
Вона верталась із ясного саду,
Ясна, як сад, і радісна, як сміх.

4 І над нами, й під нами горять світи... — А Євген Плужник.

І внизу, і вгорі глибини...
О, який же прекрасний ти,
Світе єдиний!

VIII. Літературознавча робітня.

Виконайте системний аналіз поетичного тексту (проаналізуйте основні мотиви поезії, ключові художні образи й основні засоби художнього вираження, визначте вид лірики та особливості віршування) (12 балів).

Інший

людина сама нічого не може
людині завжди потрібен інший
на кого можна себе помножити
для кого варто писати вірші
з ким можна разом долати відчай
чи радість ділити не ризикуючи
хто може в будь-яку мить засвідчити
що ти — реальний що ти — існуєш
людина ж бо в себе не надто вірить
все свідка для себе шукає якогось
нема людини — спіймає звіра
не зловить звіра — віднайде бога
не знайде бога — візьме люстерко
та навіть там себе не впізнає
бо в собі бачить обличчя смерті
й не розуміє що смерті немає..
людина сама нічого не може —
ні народитись ні вмерти тихо
побудь же іншим мені мій боже
постій поблизу...
помовч...

Юрій Іздрик

Основні мотиви поезії: мотив самотності й потреби відчуття присутності іншого; мотив пошуку самоти, самопізнання, ідентичності, буттєвих сенсів та опори; мотив дзеркала й сумнівів, крихтості індивідуального самотрактування; мотив страху смерті та невідомості; мотив віри та потреби Божої присутності; мотив важливості взаєморозуміння та пошуку гармонії зі світом та людьми. **(3 бали).**

Ключові художні образи: **образ людини** (ключовий, наскрізний образ твору), трактується як вразлива особистість; залежна від інших людей; така, що сумнівається у власному існуванні, потребує підтримки та підтвердження своєї буттєвої присутності через контактування та комунікацію з іншими; **образ Іншого** (узагальнений образ, що стає універсальним архетипом) констатується у множинності ідентифікацій, тлумачиться як друг, близька людина, співрозмовник, свідок буттєвого існування, Бог; виконує функції: допомагає розпізнати сенси, надає людині впевненості, відчуття опори, створює можливості для самопізнання; **образ Бога** (символ вищого сенсу, надії та захисту); **образ дзеркала** (самопізнання, пошук ідентичності, втрата цілісності) людині важко пізнати себе без присутності іншого; **образ смерті** (візуалізація обличчя смерті). (3 бали).

Основні засоби художнього увиразнення:

Тропи.

Метафора (домінантний троп). Поезія вибудована на розгорнутій екзистенційній метафориці. «На кого можна себе помножити» – метафора співбуття, де інший є множителем сенсу існування, «спіймає звіра» – звернення до інстинктивного начала, «віднайде бога» – метафора пошуку абсолюту, опори та надії, «візьме люстерко» – метафора самопізнання, «бачить обличчя смерті» – метафора внутрішнього страху небуття. Метафори виконують концептуальну функцію, формують філософський дискурс.

Символи (звір, Бог, дзеркало, смерть).

Алегорія (людина → звір → бог → люстерко). Відтворено алегоричну трансформації людини, ідентифікаційні типи, модель пошуку сенсу, що відображає духовну еволюцію / деградацію / кола буття.

Стилістичні фігури.

Анафора (людина сама нічого не може / людині завжди потрібен інший / людина ж бо в себе не надто вірить). Підсилює ідейно-філософський пафос, створення ритмічного ядра, акцентування на антропоцентричності мотивів тексту.

Синтаксичний паралелізм (нема людини – спіймає звіра / не зловить звіра – віднайде бога / не знайде бога – візьме люстерко). Творить смислові та логічні градації, відображає форми екзистенційного пошуку.

Градація (інший → звір → бог → дзеркало → смерть). Тип контрастної градації (екзистенційне піднесення та падіння).

Антитеза (радість – відчай, життя – смерть, ти – інший). Функція – екзистенційне протиставлення буттєвих станів та позицій.

Риторичні фігури.

Риторичне звертання (побудь же іншим мені мій боже).

Риторичне твердження (людина сама нічого не може). (3 бали).

Вид лірики та особливості віршування.

Це філософська лірика, оскільки вірш порушує питання сенсу людського існування, самотності, віри, смерті та потреби Іншого. Текст має медитативний характер і звучить як внутрішній діалог людини з Богом і з собою.

Поезія написана верлібром. Ритм формується інтонаційно й синтаксично, не метрично. Ритм у вірші нерівномірний, хвилеподібний, медитативний. У вірші відсутнє регулярне римування. Ритм створюється інтонацією, повторами й паузами. Така форма відповідає філософському змісту твору та передає внутрішній монолог ліричного героя. (3 бали).